כולהו נמי מדרשא אתו נהי דלענין ייבום אתיין מדרשא עיקר איסורייהו בהדיא כתיב בהו בתו עיקר איסורא מדרשא [6]דאמר רבא אמר לי רב יצחק בר אבדימי אתיא [1]הנה [2]הנה אתיא [3]זמה השתא דאמרת כל מלתא דאתיא מדרשא חביבא ליה ליתני לאחות אשה לבסוף איידי דאיירי באיסור אחוותא תנא אחות אשתו וליתנייא להאי בבא לבסוף אלא תנא קורבי קורבי נקט תנא בתו ובת בתו ובת בנו דקרובי עצמו[3] ואיידי דתנא שלשה דורות למטה דידיה תנא נמי שלשה דורות למטה דידה ואיידי דתנא שלשה דורות למטה דידה תנא שלשה דורות למעלה דידה ותנא אחותו ואחות אמו דקרובי עצמו ואיידי דאיירי באיסור אחוה תנא אחות אשתו ובדין הוא דליקדמה לכלתו מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו דלא משום קורבא הוא דאסירא אלא איידי דאיירי באיסור אחוה תנא אשת אחיו שלא היה בעולמו והדר תנא כלתו ומאי איריא דתנא פוטרות ליתני אוסרות אי תנא אוסרות הוה אמינא אסור לייבם אבל מיחלץ חלצה קמ"ל וליתני אסורה לחלוץ מאי קעביד אלמה לא *אם אתה אומר חולצת מתייבמת כיון דבמקום מצוה הוא דאסירה צרה ושלא במקום מצוה שריא משום הכי תני פוטרות ומאי איריא דתני מן החליצה ומן הייבום ליתני מן הייבום לחודיה אי תנא מן הייבום הוה אמינא מיחלץ חלצה יבומי לא מייבמה קמ"ל [3]אכל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה וליתני מן הייבום ומן החליצה א"נ מן החליצה לחודה אבא שאול היא דאמר [7]מצות חליצה קודמת למצות ייבום מנינא דרישא למעוטי מאי ומנינא דסיפא למעוטי מאי למעוטי

עיקר איסורייהו. שאסורים משום ערוה בכל מקום בהדיא כתיב בהו אבל בתו מאנוסתו דאיירי בה במתני' עיקר איסורה מדרשא אתיא: **אחיו הנה הנה.** לאיסורא אתיא זמה זמה לשריפה. דבתו מאשתו וכן בת בתו ובת בנו יצפה מערות אשה ובתה לא תגלה [ויקרא יח] והרי בתו מאשתו בכלל בת אשתו אבל בתו מאנוסתו לא משתמעא דכתיב ערות אשה ולשון אישות דעל ידי קידושין משמע וגלי רחמנא בבת בתו ובת בנו מאנוסתו בהאי קרא ערות בת בנך או בת בתך [שם] והכא לשון אישות לא כתיב ואכתי בתו לא כתיב הכא וילפינן בג"ש כתיב הכא בקרא דאנוסה כי ערותך הנה וכתיב בקרא אחריתא דאישות שארה הנה מה התם בתו כבת בתו אף כאן בתו כבת בתו: **אחיו ומה ומה.** לשריפה כתיב הכא בבתו מאשתו זמה היא וכתיב בשריפה זמה היא בתם ישרפו מה להלן שריפה אף כאן שריפה ובתו מאנוסתו הא ילפינן מהנה הנה מבת אשתו: **ליתני אחות אשה לבסוף.** דכולהו מינה ילפי' לענין פטור ייבום לקמן[6]: **לאחי בבא.** כל איסור [אחוותא] ליתני לבסוף ויקדים כלתו לאחותו כי היכי דתיהוי אחות אשה לבסוף: **קורבי קורבי.** הכי דקריב ליה טפי נקט בריש': **דקרובי עצמו.** ואין בכולן קרובות כאלו: **למטה דידה.** דאשתו ואע"ג דהכי אסירן ליה: **למעלה דידה.** חמותו. ולמעלה דידה לא מצי למיתני מידי דהא אמו לא אתיא ליה לייבום שהרי אסורה לאחיו מאביו משום אשת אביו: **ובני אחותו ואחות אמו דקרובי עצמו.** טפי מכלתו דכלתו לאו קרובתו היא אלא מכח קדושי בנו נאסרה עליו: **ובדין הוא דליקדמה לכלתו מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו: דלאו משום קורבא הוא דאסור.** כלומר וכיון דקרובין נקט ואזיל וכלתו ואשת אחיו שלא היה בעולמו ואשת אחיו מאמו לאו משום קורבא דידיה הוא דאסירן ליה בדין הוא דליתני כלתו מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו ומקמי אשת אחיו מאמו נמי משום דכלתו מייבמה ליה למנקט חומרי כיון דלא מצי למינקט קורבי: **מאי איריא דקתני פוטרות.** דמשמע פטורות הן ואי בעי מייבם: **ליתני אוסרות.** דהא ודאי אסורות הן מאחר שאינן זקוקות לייבום וקיימי באיסור אשת אח: **ה"א אוסרות.** לייבום. וחלילה לא משתמעא מהכא שאין איסור בחליצה והוה אמינא מיחלץ חלצי על כרחו שאין אשת אח מאד בלא בנים נפטרת בלא חליצה: **מאי קעביד.** והלכך לא שייך לשון איסור בחליצה אלא לשון פטור: **אלמה לא.** שייך [לשון] איסור הא ודאי שייך שאם אתה אומר חולצת אתי למימר מתייבמת: **כיון דבמקום מצוה יבום הוא דאסירה.** צרת הבת וכדמפרש במתני' דמשפטרה הכתוב מזיקת ייבום קיימא ליה באשת אח שיש לו בנים: **שלא במקום מצוה שריא.** כגון נכרי שנעשה חתנו ולו אשה אחרת ומת מותרת אשתו לאחיו כדתנן לקמן (דף יג.) גבי שש עריות חמורות מאלו במתני': **משום הכי תנא פוטרות.** דאי תנא אוסרות משמע שהבת אוסרתה עליו ליקח [וק"ו] שלא במקום מצוה אבל פוטרות לא משתמע איסורא משום צרתה של בת אלא הבת פוטרתה מייבום ואיסורא שכיב עלה ממילא דהויא באיסור אשת אח שיש לה בנים ומשום אשת אח הוא דמיתסר שלא במקום מצוה דליכא איסור אשת אח עלה שריא: **וליתני מן הייבום לחודיה.** דהא עיקר מצוה היא וחליצה ממילא משתמע: **ה"א מיחלץ חלצה.** שלא להפקיע מצות ייבום אבל יבומי לא משום גזירת הכתוב דלגרור [ויקרא יח] קמ"ל מתני' הואיל ופטרה הבת מזיקת יבום פטורה מן החליצה דכל העולה לזיקת ייבום עולה לזיקת חליצה וכל שאין עולה לזיקת ייבום פטורה מן החליצה *וכל היכא דאמרינן חולצת ולא מתייבמת משום ספקא הוא: **וליתני ייבום בריש.** דהוא עיקר דהא כתיב אם לא יחפוץ האיש לקחת וחלצה (דברים כה) הא אם חפץ לייבם מייבם [לקמן נד.] אלמא מצות ייבום בריש: **אבא שאול היא.** בפ' החולץ (לקמן לט:) אבא שאול אומר הכונס יבמתו לשום נוי ולשום אישות כאילו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר: **מנינא דרישא.** דמשמע ט"ו ותו לא: **מנינא דסיפא.** הרי אלו פוטרות דמשמע אלו ותו לא: דרב

דילידא מן אבוך מן איתתא אחרת או מן אמך מן גבר אחרא ואע"ג דדרשינן (לקמן כג.) מולדת בית וגו' בין שאומרים לאביך קייס בין שאומרים לאביך הוא מ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו ואם היא בת שיהם מק"ו הוא דילפת אבל בכלל אשה שפיר בת שהיא בת אשתו דלאשכחן בפ' ד' מיתות (סנהדרין נג.) דאמו שהיא אשת אביו הויא בכלל אשת אביו ובת אשתו היכא דנכנסה לחופה ולא נבעלה נראה לר"י דחייב על בתה אע"ג דערות אשה ובתה לא תגלה כתיב דמשמע ביאה דסברא הוא דאין תלוי בביאה דהא לא מיחייב על בת אנוסתו אלמא בקידושין תליא מלתא ואין סברא לומר דבתרוייהו תליא מלתא והא דלא מיחייב על בת אנוסתו כמו שפי' בקונטרס משום דאשה ובתה כתיב דמשמע לשון אישות מדלא כתב אם ובת ומיהו בהדיא ברישא נושאין על האנוסה (לקמן ד' נ:.) מפרש הש"ס טעמא אחריתא דעריות שאר כתיב בהו בנשואין איכא שאר באונסין ליכא שאר: **דאמר רבא אמר לי רב יצחק בר אבדימי.** יש מגיהין רב משום דרב יצחק בר אבדימי היה רבו של רב כדאמר בפרק כל הבשר (חולין דף קי. ושם) איכא תנא דאתנייה לרב כהל אחוי ליה לרב יצחק בר אבדימי ובפ' כירה (שבת מ: ושם) ת"ר יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ כו' ולא היה רבא בימיו דביום שמת רב יהודה נולד רבא בפ' בתרא דקידושין (ד' עב:) ואר"ת דע"כ גרסי' הכא רבא שהיה בר פלוגתיה דאביי ואמר בפ' הנשרפין (סנהדרין עו.) בתו מאנוסתו מנלן אמר אביי ק"ו על בת בתו ענש על בתו לא כ"ש רבא אמר רב יצחק בר אבדימי כו' וע"ל דתרי יצחק בר אבדימי היו[1]: **מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו.** וה"ה מקמי אשת אחיו מאמו וחדא מנייהו נקט דתרוייהו לאו קרובי עצמו ניהו אלא ע"י קידושין וכלתו שהיא אשת בנו קרובה מנייהו טפי אבל אין לומר דוקא לגבי אשת אחיו שלא היה בעולמו כלתו קרובה טפי לפי שלא היה בעולמו אבל לגבי אשת אחיו מאמו נמי משום דכלתו חמירא טפי מנייהו והוה ליה למנקט חומרי כיון דלא מצי למינקט קורבי: **מאי איריא דקתני פוטרות.** דמשמע הן ואי בעי מייבם: **ליתני אוסרות.** דהא ודאי אסורות הן מאחר שאינן זקוקות לייבום וקיימי באיסור אשת אח: **ה"א אוסרות.** לייבום. וחלילה לא משתמעא מהכא שאין איסור בחליצה והוה אמינא מיחלץ חלצי על כרחו שאין אשת אח מאד בלא בנים נפטרת בלא חליצה: **מאי קעביד.** והלכך לא שייך לשון איסור בחליצה אלא לשון פטור: **אלמה לא.** שייך [לשון] איסור הא ודאי שייך שאם אתה אומר חולצת אתי למימר מתייבמת: **כיון דבמקום מצוה יבום הוא דאסירה.** צרת הבת וכדמפרש במתני' דמשפטרה הכתוב מזיקת ייבום קיימא ליה באשת אח שיש לו בנים: **שלא במקום מצוה שריא.** כגון נכרי שנעשה חתנו ולו אשה אחרת ומת מותרת אשתו לאחיו כדתנן לקמן (דף יג.) גבי שש עריות חמורות מאלו במתני': **משום הכי תנא פוטרות.** דאי תנא אוסרות משמע שהבת אוסרתה עליו ליקח [וק"ו] שלא במקום מצוה אבל פוטרות לא משתמע איסורא משום צרתה של בת אלא הבת פוטרתה מייבום ואיסורא שכיב עלה ממילא דהויא באיסור אשת אח שיש לה בנים ומשום אשת אח הוא דמיתסר שלא במקום מצוה דליכא איסור אשת אח עלה שריא: **וליתני מן הייבום לחודיה.** דהא עיקר מצוה היא וחליצה ממילא משתמע: **ה"א מיחלץ חלצה.** שלא להפקיע מצות ייבום אבל יבומי לא משום גזירת הכתוב דלגרור [ויקרא יח] קמ"ל מתני' הואיל ופטרה הבת מזיקת יבום פטורה מן החליצה דכל העולה לזיקת ייבום עולה לזיקת חליצה וכל שאין עולה לזיקת ייבום פטורה מן החליצה *וכל היכא דאמרינן חולצת ולא מתייבמת משום ספקא הוא: **וליתני ייבום בריש.** דהוא עיקר דהא כתיב אם לא יחפוץ האיש לקחת וחלצה (דברים כה) הא אם חפץ לייבם מייבם [לקמן נד.] אלמא מצות ייבום בריש: **אבא שאול היא.** בפ' החולץ (לקמן לט:) אבא שאול אומר הכונס יבמתו לשום נוי ולשום אישות כאילו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר: **מנינא דרישא.** דמשמע ט"ו ותו לא: **מנינא דסיפא.** הרי אלו פוטרות דמשמע אלו ותו לא: דרב

דאיירה חולצת מן התורה דהכי משמע קרא דאם לא יחפוץ וגו' וכאו השערה אבל אם אינו יכול ליבם אין לב"ד לעשוק בזה אפי' אם היא רוצה. וכל היכא דקאמר חולצת ולא מתייבמת מיירי מדרבנן דמטעם דספק אין לפוטרה בלא חליצה: ולתני מן הייבום ומן החליצה ת"נ מן החליצה לחודה. וקשה דהא אדרבה פסק ליה השתא דיבום הוי עיקר ואי גרים ליה יש ליישבו ת"נ מן החליצה לחודה ומינה שמעינן דפטורה מיבום דאי לא מפטרא מיבום לא מפטרא מחליצה דכל העולה לייבום עולה לחליצה ומשני אבא שאול היא ולהכי תנא מן החליצה ומן הייבום להודיענו דמצות חליצה קודמת למצות יבום: **מנינא** דסיפא וריש

ו) ג"ע דשארה קאי על בתה ומשום בתום' לקמן (נ"ז) ד"ה ערוה איתא כיון דכתיב שאר בקרא והייגו דכתיב ברים הפרשה אל כל שאר בשרו וגו'. ז) גראה לר"ל הגה כבר פירש הקונטרס דהוי יליפין לה מכ"ש וכו'.

מסורת הש"ס

6) מגיגה יח: סנהדרין נח. עה: פז: כריתות ה., 1) [לקמן נג. סוטה ב. סנהדרין ג: נדה נ.], 2) [לקמן כ. לו. מא. מד.], 3) לקמן לט: קט., 4) [ע"ב], 5) [וע' תוס' מגיגה יח: ד"ה דאמר וכו' ותוס' כתובות נו. ד"ה אמר ותוס' ב"ב פז. ד"ה מי כאן ותוס' מנחות נב. ד"ה רב חסדא ותוס' חולין קי. ד"ה איכא], 6) [וע"ע תוס' מנחות נב. ד"ה הכל סומכין],

תורה אור השלם

1. עֶרְוַת בַּת בִּנְךָ אוֹ בַת בִּתֶּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה:
ויקרא יח י
2. עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת בַּת בְּנָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שְׁאֵרָה הֵנָּה זִמָּה הִוא:
ויקרא יח יז
3. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זִמָּה הִוא בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהֶן וְלֹא תִהְיֶה זִמָּה בְּתוֹכְכֶם:
ויקרא כ יד

גליון הש"ם

גמ' אם אתה אומר חולצת מתיבמת. לקמן דף לא ע"א קדושין דף ס ע"א: **רש"י** ד"ה ה"א מיחלץ חלצה וכו' וכל **היכא דאמרי'.** עי' לקמן ד' כא ע"א ולע"ק:

מוסף רש"י

אתיא הנה הנה. לאיסורא, **אתיא** זימה זימה. לשריפה, כתיב בנשואין שארה הנה זימה היא, וכתיב באונסין כי ערותך הנה, מה הנה האמור בנשואין עשה הכתוב בתה כבת בתה וכבת בנו, אף באונסין עשה הכתוב בתו כבת בתו וכבת בנו, אתיא זימה זימה לשריפה, מאחר שלמדת אנוסה מנשואה, ובנשואה כתיב זימה היא, כמה דכתיב באנוסה דמי, וחזור ולמוד בה שריפה מאיש אשר יקח את אשה ואת אמה זימה היא באש ישרפו אותו ואתהן (חגיגה יא:). **וכל שאינה עולה.** לבית דין **ליבום.** שאינה זקוקה להתייבם (לקמן מד.) **אינה עולה.** השערה לפי הזקיקים **לחליצה** (לקמן מא:) דכתיב (דברים כה) אם לא יחפוץ האיש לקחת יבמתו וחלצה (לקמן לז.).

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ט מהל' יבום הלכה יט:

תוספות ישנים

אמר רבא אתיא הנה הנה לאיסורא. בבתו מאנוסתו מצאנו מנשאתו ובקרא דערות אשה ובתה לא תגלה אם בת בנה ואת בת בתה כתיב איסות ונשון איסות ע"י קדושין משמע. וא"כ (ס"ל) [הייני] נשואין. ובקרא דאיסות משמע שיש בה ביאה וא"כ בנאנס לחופה ולא נבעלה לא יהא בה איסור וזה לא יתכן. לכן נ"ל משום דגבי אשה כתיב שאר דכתיב [6] שארה הנה ואין שאר אלא מן הנשואין אבל בלא ביאה שפיר קרייה שאר כיון שיש בה נשואין. הלכך מרבינן שפיר בנאנס לחופה ולא נבעלה כיון שיהיה יוכל אותה משום קרא דלשאר אע"ג דלא נבעלה דנשואין קורבה הן ומקרו שאר: **ואתיא** זמה זמה בתו מנשואתו מחמותו לשריפה ובתו מאנוסתו לשריפה מבתו מנשואתו מהנה הנה: ואין להקשות א"כ הול"ל ואתיא הנה הנה. וי"ל דליף בתו מאנוסתו מבתו מנשואתו מה להלן הנה וזמה עמו אף כאן הנה וזמה עמו: **אי** תנא אוסרות הוה אמינא מחלץ חלצה. וא"ת היכי מצי למימר כן דלמא הוה תני אוסרות מן החליצה ומן הייבום. וי"ל דכולה ומן ולתני אוסרות לגבי ולתני פוטרות ולקמן [נס] שלא במקום מצוה דאמרינן דשמא במקום מצוה אסירא שלא במקום מצוה לא כ"ש אבל השתא דתני פוטרות משמע שהעבוה פוטרת הלרה ממצות יבום ועושה אותה כמאן דליכא מצוה ואסירא כאשת אחיו שלא במקום מצוה אבל היכא דליכא יבום לא עביד ערוה מידי ושריא לרה. ואם תקשי היאך נוכל לומר דאי היה תני אוסרות דאפילו שלא במקום מצוה נמי אסירי הא תני במתני' מן החליצה ומן הייבום אלמא דלא מייבי שלא במקום מצוה ג) כדפי' הקונטרס דילפינן לה מכ"ש קמ"ל הא דתני פוטרות דמשמע שבשביל הערוה אין הלרה נאסרת כלל שלא במקום מצוה [והה אמינא מיחלץ חלצה.]: וא"ת אפילו תנא מן הייבום לחודיה הוה ידענא דאינה אוסרת מדתני פוטרות כדאמר לעיל וי"ל דה"פ לעיל אי תנא אוסרות הוה אמינא אוסרות לייבם. אבל מחלץ חלצה בעל כרחה קמ"ל פוטרות דאינן אוסרות והכא ה"פ הוה אמינא מחלץ חלצה אם היא רוצה קמ"ל כל העולה וכו'

ח) ל"ע דשארה קאי על בתה ומשום בתום' לקמן (נ"ז) ד"ה ערוה איתא כיון דכתיב שאר בקרא והייגו דכתיב ברים הפרשה אל כל שאר בשרו וגו'. ז) גראה לר"ל הגה כבר פירש הקונטרס דהוי יליפין לה מכ"ש וכו'.

למעוטי דרב ודרב אסי. וא"ת לימעט תרוייהו ממגינא דרישא דכיון דתנן ט"ו נשים ליכא למימר שייר וממעטי כולהו מדלא קתני להו כדאמר בפ"ק דקדושין (דף מז:) וכ"ת תנא ושייר והא אדרבה קתני ב) וי"ל דהכא לא מצי למיתנינהו כדמסיק לפי שאינן בצרת צרה וליכא למעוטי מדלא קתני להו אלא מייתורא דמתני' וטעמא דרב אסי ודפליג עליה אפרש לקמן (א) בע"ה:

לפי שאינן בצרת צרה. וא"ת דמשכחת לה צרת צרה לענין בועל שנשאת לאחיו (ג) ולו אשה אחרת ומת בלא בנים דפוטרת צרתה מן הבועל לענין בועל נמי טומאה כה כמו לענין בעל ואם הלכה הצרה ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שהיא פטורה כך צרתה פטורה וי"ל דכיון דלגבי בעל לא משכחת צרת צרה אין לנו להחמיר בטומאה דגבי בועל יותר מטומאה דגבי הבעל ועוד אר"י דדוקא בטומאה דכתיב גבי בעל הוי בערות דכתיב בלשון לאו לא יוכל בעלה וגו' (דברים כד) אבל בבועל לא כתיב לאו אלא ונסתרה והיא נטמאה (במדב' ה) והא דפריך לקמן (ד' יא:) (ג) נבעלה טומאה כתיב בה ונסתרה והיא נטמאה דמשמע דמהאי לחודיה דריש טומאה כתיב בה בערות מצית למימר דלמאי דמשני למיקס עלה בלאו לא סגי בההוא דונסתרה והיא נטמאה:

מה אחות אשה מיוחדת בו'. וא"ת מה לאחות אשה שכן בידו לרבות כדפריך בפ' הבא על יבמתו (לקמן דף נד. ושם) וי"ל דאהיקש דר' יונה דסוף שמעתין (דף ח.) סמיך: **יכול שאני מרבה אף שש** עריות חמורות מאלו. המ"ל יכול שאני מרבה אף אלא במקום מצוה: **טעמא** דכתב רחמנא עליה הא לאו הכי הוה אמינא אחות אשה מייבמת. ותימה לר"י דמנא ליה הא נימא דאי לאו עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת אינו אלא מיבמת נמי אחות אשה לא מתייבמת דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת ואילו אמרו לא תעשה דחבריו אמרינן אמי עשה ודחי לא תעשה שיש בו כרת דבמרוייהו אמרינן אמי עשה ודחי לא תעשה שיש בו כרת אינו אלא